

Jag är so sorry

Att be om ursäkt på sitt andraspråk i en mejluppgift

Sinikka Lahtinen & Outi Toropainen

1. Inledning

I denna artikel diskuterar vi hur andraspråksinlärare av svenska ber om ursäkt i en mejluppgift i jämförelse med förstaspråkstalare. Enligt tidigare forskning har inlärare en allmän pragmatisk förmåga på grund av sitt förstaspråk (L1), men kan sakna pragmalingvistisk kompetens i målspråket. Inlärare använder exempelvis målspråksenliga pragmatiska rutiner och nyckelord i lägre grad än förstaspråkstalare (se t.ex. Barron 2003; Håkansson & Norrby 2010). I Lahtinen och Toropainen (2015) framkom exempelvis att inlärare använder uttryck för nedtoning men de lingvistiska sätten skiljer sig från de inföddas.

Den teoretiska referensramen i vår studie utgörs av pragmatik, närmare bestämt pragmalingvistisk och sociopragmatisk kompetens. Pragmatiken hänvisar till språkanvändarnas val och de (språkliga) begränsningar som de möter i social interaktion samt till den effekt som deras språkbruk har i den sociala kontexten (t.ex. Crystal 1997:1). Med pragmalingvistisk kompetens avses språkanvändares kunskaper att välja lämpliga språkformer för det de vill uttrycka genom en språkhandling (Kasper & Rose 1999). En språkhandling som att be om ursäkt (eng. *apologize*) kan realiseras till en del genom bruket av ord som *sorry*, *förlåt*, *ursäkta*, *tyvärr*. Vilket ord som ska väljas i en viss kontext kan utgöra en utmaning för en inlärare, speciellt då språket inte lärs in i en målspråkskontext. Pragmalingvistik kompletterar termen sociopragmatik som i sin tur avser förmågan att kontextuellt och socialt kunna välja lämpliga uttryckssätt såsom artighet (Kasper & Rose 1999; Kasper 2001; Usó-Juan 2010). Att känna till i vilken situation man förväntas be om ursäkt hör till den sociopragmatiska sidan. Både pragmalingvistik och sociopragmatik ingår i den pragmatiska förståelsen av språket.

Vårt material har samlats in inom forskningsprojektet *Inlärningsgångar i andraspråket* (Topling) vid Jyväskyläs universitet under åren 2010–2013. Inlärarmaterialet har producerats av svenskinlärare med finska som förstaspråk, av varierande åldrar och i olika skeden i det finska utbildningssys-

temet. Mejlen skrevs för hand som svar till en kommunikativ skrivuppgift i en skolkontext och är bedömda enligt den europeiska referensramen (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, CEFR*). Det primära jämförelsematerialet består av motsvarande mejl skrivna av L1-svenska skribenter i jämförbar ålder i Sverige. De finskspråkiga skribenternas beklagande och ursäkter på svenska reflekteras också gentemot motsvarande korpus bestående av mejl på engelska och på finska insamlade under Topling-projektet.

Vi är intresserade av vad för slags uttryck inlärare använder jämfört med infödda talare när de ber om ursäkt och hur den pragmatiska utvecklingen mellan inlärare på olika färdighetsnivåer möjligen framkommer. Vi inleder med att betrakta pragmatik i inlärarspråket varefter materialet och metoden för föreliggande studie presenteras. Därefter redovisas och diskuteras resultaten.

2. Pragmatik och ursäkt i inlärarspråket

I detta avsnitt behandlas pragmatik i inlärarspråket i allmänhet samt aspekter som rör språkhandlingen att be om ursäkt och inlärarspråk. Avsnittet avslutas med en kort presentation över det som sägs om att be om ursäkt och beklaga något i *Handbok i svenska som andraspråk* (Garlén & Sundberg 2008).

Som konstaterats i inledningen har språkinlärare en allmän pragmatisk kapacitet på grund av sitt förstaspråk och alla de övriga språken hen kan. En inlärare har dock oftast, speciellt i början av inlärningsprocessen, begränsade grammatiska och lexikala kunskaper samt begränsad pragmatisk och sociopragmatisk kompetens. Tidigare studier har exempelvis visat att inlärares bruk av nedtoning, som också är mindre än de inföddas, ökar i och med förbättrad språkfärdighet (se t.ex. Kasper & Rose 2002). Vidare har man funnit att de lingvistiska sätten att uttrycka nedtoning och artighet skiljer sig från förstaspråkstalare (t.ex. Trosborg 1995; Green-Vänttinen & Rosenberg-Wolff 2008).

Inlärare kan också sakna de konventionella och formelartade uttryck (eng. *formula*), pragmatiska rutiner, som används i en språkhandling (för mer om *formula*, se Bardovi-Harlig 2012). Håkansson och Norrby (2010) jämförde utvecklingen av pragmatisk och grammatisk förmåga hos svenskinlärare i Malmö och i Melbourne, Australien. De fann exempelvis att inlärare i Australien i mindre utsträckning använde sig av pragmatiska rutiner och korta formelartade uttryck som ”*Tar ni kort?*” (eng. *Do you take cards?*) i en inköpsituation, medan dessa rutiner och uttryck var frekventa hos såväl infödda talare som inlärare i Malmö, dvs. de som bodde i målspråksmiljön. Studier eller vistelse i

målspråksmiljön har visat sig vara av betydelse vad gäller inlärares pragmatiska kunskap och färdighet (t.ex. Barron 2003). I vår studie sker inläringen av svenska i Finland vilket innebär att högstadieelever och gymnasister i vårt material i synnerhet för det mesta kommer i kontakt med svenska språket endast i klassrummet via läromedel och lärarens användning av målspråket svenska.

Språkhandlingen att be om ursäkt har i hög grad varit föremål för forskning (Jung 2004; Bardovi-Harlig & Vellenga 2012). Limberg (2015:277) som använder Olshtain och Cohens (1990) omfattande forskning om språkhandlingen som utgångspunkt skiljer mellan fem olika strategier i engelskan. Den första utgörs av explicit ursäkt (*Explicit expression of an apology: I'm sorry*) som efterföljs av uttryck för ansvarstagande (*Responsibility: My fault*). Därefter kommer förklaringen (*Explanation for the offence: The bus was late*) och erbjudande om ersättning (*Offer of repair: I'll buy you a cup of coffee*) och till sist löfte om att det inte kommer att upprepas (*Promise of forbearance or non-recurrence: It won't happen again*). De explicita ursäkterna som står i vårt fokus indelar Limberg (2015:277) i beklagande (*Regret: I'm sorry*), ursäkt (*Apology: I apologize*) och förlåtelse (*Forgiveness: Forgive me*).

En utmaning för inlärare är att kunna välja kontextuellt och socialt lämpliga uttryckssätt vad gäller att be om ursäkt (t.ex. Olshtain & Cohen 1990). Det har framkommit att inlärare av engelska exempelvis har svårigheter med att använda rätta konventionella uttryck för att be om ursäkt i rätt situation, t.ex. "excuse me" och "I am sorry" (Borkin & Reinhart 1987; Trosborg 1987; Olshtain & Cohen 1990). Green-Vänttinen & Rosenberg-Wolff (2008:63) fann i sin studie att finskspråkiga inlärare hade svårigheter med att skilja mellan *förlåta* och *förlåtas*. Vidare uttryckte de flesta beklagande genom att säga *förlåt* medan endast få inlärarskribenter använde de mer idiomatiska uttrycken *tyvärr* och *ledsen*. Inlärares felaktiga bruk av konventionella och formelaktiga uttryck kan också orsakas av förstaspråkets konventioner, dvs. pragmatolingvistisk transfer samt av att inlärare inte tillräckligt kommit i kontakt med målspråket och målspråkstalare (Barron 2003). Därför anses det viktigt att inlärare får explicit och kontextuell språkundervisning i att be om ursäkt (Bardovi-Harlig & Vellenga 2012; Limberg 2015).

Garlén & Sundberg (2008:198) ger följande exempel på att ursäkta sig i skrift: "Förlåt att jag inte har svarat på ditt mejl. Jag är ledsen att du har fått vänta på svar. Jag beklagar att jag inte hört av mig på länge." Om skillnaden mellan *ursäkta* och *förlåt* sägs att *förlåt* oftare används när man gjort något fel som man är ledsen för (ibid, s. 196). Under rubriken *beklaga* (ibid, s. 202) konstateras att *tyvärr* är ett viktigt ord när man artigt vill beklaga något. Andra uttryck som nämns är *dessvärre*, *olyckligtvis*, *sorgligt nog*, *tråkigt nog*. I formellare brev kan man enligt handboken använda "vi vill börja med att be om ursäkt".

3. Material och metod

Som material har vi handskrivna texter som är skrivna utgående från en kommunikativ uppgift. Med en kommunikativ skrivuppgift avser vi instruktioner som skapar en kommunikativ kontext med en specifik mottagare och orsak till skrivhändelsen, det vill säga texten. I den uppgift som användes i datainsamlingen ombads skribenterna att skriva ett mejl till sin vän. Mejllet förväntades innehålla en förklaring till varför skribenten varit tvungen att ställa in en träff med sin kompis och föreslå en ny plats och tid för träffen. Utöver funktionen att be om ursäkt förväntades informanterna att motivera (inställandet av träffen) och uttrycka tvång (eng. *apologizing, argumentation or expressing obligation/necessity*) (mer om uppgifterna, se Alanen m.fl. 2010).

Dessa mejl är en del av ett mera omfattande material som samlades in under forskningsprojektet *Inlärningsgångar i andraspråket* (Topling) under åren 2010–2013. I det longitudinella materialet ingår texter skrivna utgående från fem olika kommunikativa skrivuppgifter från tre olika insamlingsomgångar. Inlärtexterna som samlats in under projektet har bedömts enligt den europeiska referensramen (CEFR). Skalan består av fem steg där A1 är den lägsta och C1 den högsta nivån. Om själva bedömningsprocessen kan man läsa närmare i Huhta m.fl. (2014). Artighet framkommer enbart implicit genom mottagarmedvetenhet på högre färdighetsnivåer i den använda kriterieskalan. (För mer om skalor och kriterier, se Lahtinen & Toropainen 2013).

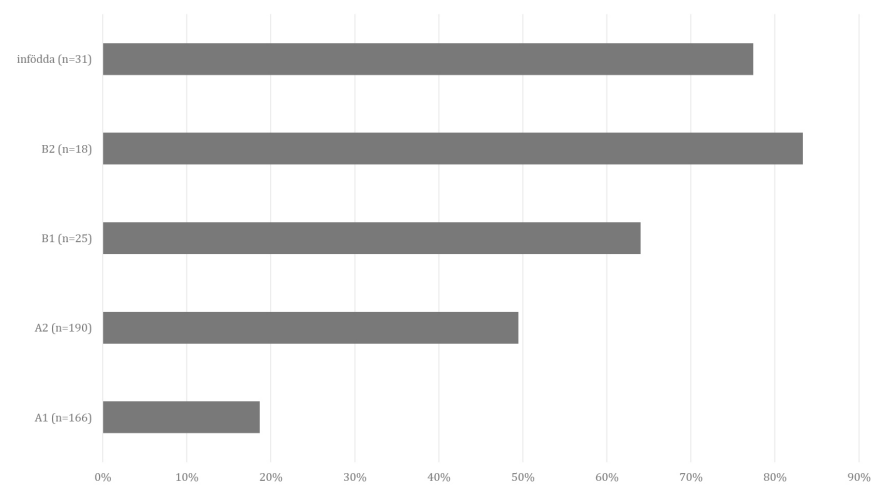
Inom projektet Topling insamlades material från samma informanter tre gånger under två till tre års tid, som konstaterats ovan. I vår analys tar vi dock inte hänsyn till den individuella utvecklingen utan utgår ifrån färdighetsnivån (CEFR). Vårt material utgörs av totalt 433 mejl som är skrivna på svenska av finskspråkiga elever i den grundläggande utbildningen samt studerande vid gymnasium och universitet. Universitetsstudenter som hade svenska som huvudämne vid ett finskspråkigt universitet skrev mejluppgifterna endast under första och andra insamlingsomgången, dvs. under deras första respektive tredje termin, varför deras texter härrör från dessa tillfällen. Dessutom utnyttjar vi ett jämförelsematerial av förstaspråksskribenter på svenska som också samlats in i Topling-projektet. Dessa sverigesvenska L1-skribenter skrev texterna endast en gång. Antalet L1-texter som analyserats är sammanlagt 31.

Vi har excerperat alla de uttryck vars avsikt är att beklaga att skribenten varit tvungen att ställa in träffen. Vi fokuserar på explicita ursäkter. Som explicit ursäkt räknas här bruket av ord som *tyvärr, ledsen, sorry, förlåt, tråkigt nog, ursäkta, anteeksi* (sv. *förlåt/ursäkta*) samt bruket av smilies, :). Uttrycken betraktas såväl kvantitativt som kvalitativt. En jämförelse görs mellan inlärare och förstaspråkstalare samt mellan inlärare på de skilda färdighetsnivåerna.

4. Uttryck som används till att beklaga

I det följande redogör vi för hur inlärares sätt att beklaga något skiljer sig från de inföddas. Inledningsvis diskuteras förekomsten av explicit ursäkt i texterna. Därefter redogörs för bruket av de olika uttrycken hos L1-talare och inlärare och skillnader i det.

Som figur 1 visar är det inte alla sverigesvenska L1-skribenter som använder uttryck som kan betraktas som explicit ursäkt då de ställer in träffen med sin vän. En majoritet gör det dock eftersom det i 24 texter av totalt 31 (77 %) förekommer en explicit ursäkt.

FIGUR 1: Andelen texter som innehåller en explicit ursäkt enligt CEFR-nivåer (n = antalet texter).

Som vidare framgår av figur 1 ökar andelen texter med explicit ursäkt med färdighetsnivå hos de finskspråkiga inlärnarna. Resultatet är enligt förväntan: med den stigande färdighetsnivån ökar också inlärares pragmatiska kunskaper och antagligen också deras lexikala kunskaper (jfr Kasper & Rose 2002). Framstegen verkar vara störst från nivå A1 till nivå A2 (ca 31 procentenheter). På nivå A2 använder nästan hälften (49,5 %) av skribenterna ett ursäktande uttryck i sitt mejl.

Med hjälp av de texter som används som exempel i detta avsnitt avser vi framförallt att visa olika sätt att beklaga i ett mejl. Ett mejl utan ett explicit beklagande betyder nödvändigtvis inte att mejlet är oartigt såsom exempel 1 och 2 visar. På nivå A1 är texterna överlag mycket enkla (se exempel 1). I exempel (1) illustreras hur en inlärare på den lägsta nivån (A1) uttrycker sig.

- (1) Avsändare:
Mottagare:
Ämne:

Hej.

Jag kan inte komma till caffee after skolan.
Jag måste städa mitt rum.
Kan du kom ikväll?

Maija

I första satsen framkommer implicit det faktum att skribenten är tvungen att ställa in träffen och orsaken anges i följande sats (*Explanation*). Hen föreslår ny tidpunkt för träffen men platsen förblir oklar. Dessa förutsätts i skrivuppgiften. Att skribenten inte beklagar explicit kan kanske orsakas av ordförrådets knapphet eller att skribenten inte tycker det är nödvändigt vänner emellan. Skribenten kan heller inte anses vara oartig i sitt mejl såsom inte heller i det följande mejlet (exempel 2) som är skrivet av en sverigesvensk förstaspråkstalare och som inte innehåller någon explicit ursäkt.

- (2) Avsändare: xxxx maija.solki@sahkoposti.fi
Mottagare: kaisa_k@sahkoposti.fi
Ämne: FIKA

Hej! Jag vet att vi skulle fika idag men jag måste verkligen plugga. Kan du ses imorgon istället? Bara vara kl. 15.00? Puss

Trots att ingen explicit ursäkt förekommer kan mejlet dock tolkas som tillräckligt artigt när det är fråga om två vänner (jfr exempel 1). Skribenten inleder med att medge att hen är medveten om att de har stämt träff (*Expression of responsibility*) varefter hen framför en orsak till varför de inte kan träffas (*Explanation*). Att ange orsaken till inställandet av träffen är obligatoriskt eftersom det är frågan om en disprefererad respons (t.ex. Norrby 2004). Mejllet fortsätter med ett förslag om ny tid och plats, i enlighet med skrivuppgiften.

De följande exemplen visar olika sätt att beklaga. Samtliga exempel (3–7) är skrivna av sverigesvenska förstaspråkstalare. I exempel (3) illustreras hur en sverigesvensk skribent använder ordet *tyvärr* som också är det vanligaste sättet att beklaga i mejlen producerade av L1-talare i vårt material (se figur 2). Orsaken till den inställda träffen ges i samma mening och mejlet avslutas med ett förslag om ny tid och plats för träffen.

- (3) Avsändare: Maija Solki
Mottagare: Kaisa Kaveri
Ämne: Esspreco house!

Hej min fina vän!

Xx Jag måste tyvärr ställa in vår träff på kafé idag på grund av att min chef ringde för en stund sen och sa att det fattades folk och jag var tvungen att rycka in!

Men jag tänkte att jag skulle föreslå en ny tid nu på lördag vid 3 tiden på esspreco house. Hör av dig snarast, m.v.h Maija Solki

Andra explicita uttryck som används av förstaspråkstalare är *ledsen* (exempel 4) och *sorry* (exempel 5).

- (4) Du jag är ledsen att behöva ställa in vår träff idag, jag har fått förhinder då jag ska till sjukhuset och hälsa på morfar.
- (5) Sorry men jag kan inte komma imorgon!

Det uttryck som däremot är vanligast hos de finskspråkiga skribenterna, nämligen *förlåt* (se figur 2), används endast i två fall av L1-talare (exempel 6 och 7). Det första exemplet förekommer i slutet av ett mejl som inleds med en sats med *tyvärr*. Skribenten vill betona det faktum att hen är ledsen över att träffen måste ställas in (*förlåt så hemskt mycket*). Det andra exemplet ingår i en text som inleds på liknande sätt som inlärotexten i exempel (1), nämligen ”*Jag kan inte träffas idag och fika...*”. Orsaken till att skribenten ställer in träffen ges efter det och därefter kommer satsen med *förlåt*. *Förlåt* används eftersom skribenten känner att hen borde ha informerat vännen tidigare och därför är skyldig sin vän en ursäkt.

- (6) Förlåt så hemskt mycket hade verkligen sett framemot det! ☺
- (7) Fick reda på det idag så det kom lite sent, förlåt.

Exempel (8) är ett mycket typiskt exempel på hur inläroarna i vårt material beklagar. *Förlåt* förekommer på tre olika ställen: i ämnesraden, i början av mejlet och i slutet av mejlet.

- (8) Avsändare: maija.solki@sahkoposti.fi
Mottagare: kompis@email.com
Ämne: Förlåt!

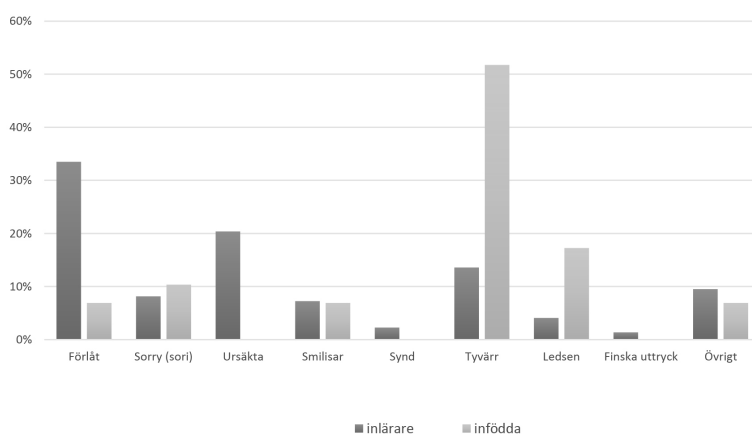
Hej,

Förlåt, jag kan inte komma till bio imorgon. Jag måste resor till Helsingfors med min familj, min mormor bor i Helsingfors och det är hennes "birthday". Vi kan gå på bio i förvecka (?). Förlåt!

Din kompis,

Maija

I figur 2 sammanfattas de olika sätten att uttrycka explicit ursäkt i mejl skrivna av inlärare respektive L1-talare.

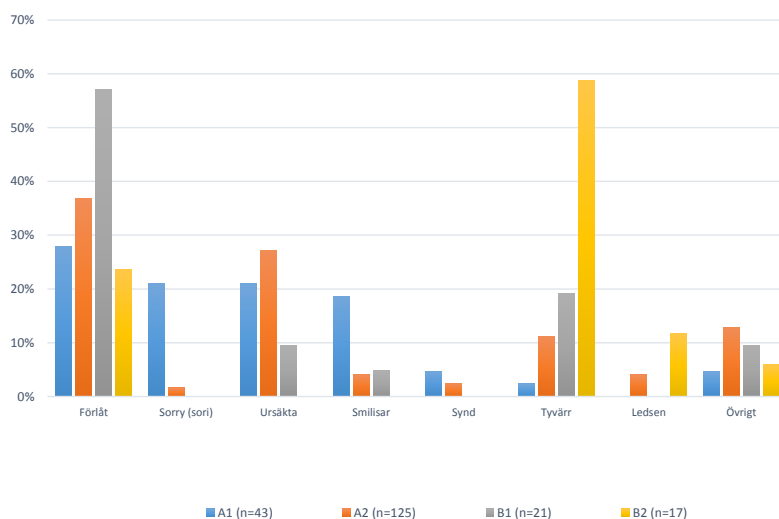
FIGUR 2: Andelen olika uttryck för explicit ursäkt hos inlärare och infödda talare.

Tyvärr är, som konstaterats, det mest frekventa hos L1-talare och ett ord som också rekommenderas av Garlén & Sundberg (2008), medan inlärare i vårt material favoriserar *förlåt*. Ett intressant fynd är att inlärare och L1-talare använder ordet *tyvärr* på något olika sätt. Inlärare inleder oftast sina satser med *tyvärr* (*Tyvärr kan jag inte...*) medan de sverigesvenska L1-skriventerna föredrar en annan placering i satsen (*Jag kan tyvärr inte komma och träffa dig.*). Möjligen kan förstaspråkets inflytande spåras här eftersom det är vanligt att den finska motsvarigheten till *tyvärr*, *valitettavasti*, ofta står initialt i satsen i dessa fall.

Ledsen är ett ord som endast några få inlärare verkar känna till och *ursäkta* däremot ett uttryck som de sverigesvenska L1-talarna i vårt material inte alls använder. *Smilisar* och *sorry* används av båda grupperna.

5. Explicita ursäkter på de olika färdighetsnivåerna

I detta avsnitt jämför vi de olika färdighetsnivåerna och bruket av explicit ursäkt för att kunna fördjupa oss i inlärarspråket. Figur 3 avslöjar att inlärare på nivåerna A1 och A2 använder många olika slags uttryck: *förlåt*, *sorry*, *ursäkta*, *smilisar*, *synd*, *tyvärr* och övriga uttryck. På nivå A2 förekommer även *ledsen* som annars påträffas endast på nivå B2. Intressant är att *förlåt* används även av inlärare på nivå B2 vilka annars verkar föredra *tyvärr* som är den mest frekventa explicita ursäkten hos förstaspråkstalare.

FIGUR 3: Andelen olika uttryck för explicit ursäkt hos inlärare på skilda CERF-nivåer.

Figur 3 visar vidare att *smilisar* används mest av inlärare på den lägsta färdighetsnivån (A1) vilket är helt naturligt med tanke på deras bristfälliga ordförråd: *smilisar* är internationella och för fram budskapet effektivt, speciellt i sociala medier där texter är korta. Uttrycket *ursäkta* påträffas på alla andra färdighetsnivåer utom på den högsta (B2), se exempel (9)–(11).

- (9) Ursäkta, men det Saturday passade inte, eftersom jag had en prov på Monday, så jag had skriva mycket. (nivå A1)
- (10) Jag är jätte ursäkta, men jag måste gå att min pappa's hus och hjälp han. (nivå A2)
- (11) ursäkta mig, men jag kan inte träffa dig på klockan fem i veckoslutet, eftersom jag har en besökning med min farmor (nivå B1)

Formuleringen i exempel (10) verkar vara inflytande från engelskans *I'm so/ really/very sorry* som förekommer i motsvarande mejl i det engelska inlärdmaterialet i Topling. Finskans inverkan är osannolik eftersom *ursäkta* (fi. *anteeksi*) i finskan inte används i dylika konstruktioner liksom inte heller i svenskan.

6. Diskussion

Vår studie har visat att andelen texter med explicit ursäkt ökar på högre färdighetsnivåer hos de finskspråkiga inlärderna. Vidare framgår det av våra resultat att inlärders sätt att uttrycka explicit ursäkt avviker från de infödda skribenternas. Inlärdar tenderar att föredra ordet *förlåt* som endast i två fall används av de sverigesvenska L1-skribenterna. Våra resultat verkar sålunda bekräfta Green-Vänttinen & Rosenberg-Wolffs (2008) fynd. Att inställa en träff med en vän i ett mejl tycks inte utgöra en kontext som kräver bruket av ett ord som enligt Garlén & Sundberg (2008: 196) används när ”man gjort något fel som man är ledsen för”. En möjlig orsak till att finskspråkiga inlärdar föredrar *förlåt* och använder även *ursäkta* som inte påträffas hos de sverigesvenska förstaspråksskribenterna i vårt material kan vara pragmatistisk transfer från finska (L1) och engelska, ett språk som de flesta läst som första främmande språk i skolan i Finland. En jämförelse med en korpus av mejl skrivna på finska utifrån samma skrivuppgift av finskspråkiga skribenter avslöjar att hälften av dessa använder något av orden *sorry*, *sori* (colloquial *sorry*) och *anteeksi* (sv. *förlåt*) som explicit ursäkt. *Pahoillani* (sv. *ledsen*) används i ca 21 % av fallen medan andelen *valitettavasti* (sv. *tyvärr*) endast utgör 17 % i det finska jämförelsematerialet. När en liknande jämförelse görs med en motsvarande korpus av mejl skrivna på engelska, framgår det att de finska inlärderna i hög grad tenderar att använda fraser med *sorry*. Det är därför möjligt att transfer från engelska har en inverkan på det ymniga bruket av *förlåt* i finskspråkigas svenska. Ordet *tyvärr* som skribenterna med svenska som förstaspråk använde i hälften av fallen kan översättas till *valitettavasti* som i finskan kan uppfattas som formellt och som därför inte skulle föredras i ett mejl till en jämnårig kompis. Vidare kan finskans *anteeksi* användas som motsvarighet både till *förlåt* och *ursäkta* vilket kan försvåra inlärders uppgift att välja rätt ord i olika situationer.

På de lägre färdighetsnivåerna, A1 och A2, förekommer varierande uttryck för explicit ursäkt medan *tyvärr* dominerar på den högsta färdighetsnivån, B2. Trots att inlärderna med ökad språkfärdighet oftast uttrycker sig mer målspråksenligt, påträffas även *förlåt* på nivå B2.

I vår undersökning har vi fokuserat på explicit ursäkt och endast i några fall kommenterat hela språkhandlingen. I fortsättningen vore det intressant

att studera språkhandlingen i sin helhet och även ta reda på hur den undervisas i skolan och tas upp i läroböckerna. I läroplanerna både för grundläggande och gymnasial utbildning från år 2004 ingick en nationell, finländsk tillämpning av den europeiska referensramens (CEFR) färdighetsnivåer (materialet är insamlat under den läroplanens giltighetstid). I den togs mottagarmedvetenhet upp på nivå B1, närmare B1.2. På de tidigare nivåerna kan språkinläraren inte förväntas kunna uttrycka annat än nödvändiga behov och beskriva det konkreta för mottagaren. (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004: 278–289) Att hälften av skribenterna på nivå A2 i denna studie beklagar och sålunda tar mottagaren i beaktande är positivt och ett tecken på att uttrycken med relativt lite explicit undervisning och stöd också skulle kunna bli kontextuellt riktiga. I de gällande läroplansgrunderna för gymnasiet (2015:246–255) innehåller nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling bland annat kriteriet *kulturellt lämpligt språkbruk*. I det ingår till exempel artigt språkbruk, som i sin tur omfattar bland annat kunskap om att artigt kunna framföra önskemål, förslag och ursäkter (nivå 2.1). Att kriteriet *kulturellt lämpligt språkbruk* nu återfinns i nivåskalan betonar vikten av undervisning i pragmatiska språkhandlingar som enligt Limberg (2015:284) är undervisning i kommunikativ interkulturell kompetens vilket är ytterst betydelsefullt för språkinläraren såväl i arbetslivet som privat.

7. Litteratur

- Alanen, Riikka, Ari Huhta & Mirja Tarnanen 2010. Designing and assessing L2 writing tasks across CEFR proficiency levels. In: Bartning, Inge, Maisa Martin & Ineke Vedder (eds.), *Communicative proficiency and linguistic development: intersections between SLA and language testing research*, Eurosla Monographs series, 1, s. 21–56.
- Bardovi-Harlig, Kathleen 2012. Formulas, Routines, and Conventional Expressions in Pragmatics Research. *Annual Review of Applied Linguistics* 32, s. 206–227.
- Bardovi-Harlig, Kathleen & Heidi E. Vellenga 2012. The effect of instruction on conventional expressions in L2 pragmatics. *System* 40, s. 77–89.
- Barron, Anne 2003. *Acquisition in Interlanguage Pragmatics: Learning How to do Things with Words in a Study Abroad Context*. Amsterdam: John Benjamins.
- Borkin, Ann & Susan M. Reinhart. Excuse Me and I'm Sorry. I: *TESOL Quarterly* 12:1, s. 57–69.

- Garlén, Claes & Gunlög Sundberg 2008. *Handbok i svenska som andraspråk*. Utarbetad av Språkrådet. Stockholm: Norstedts.
- CEFR = Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. <http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf>. Hämtat den 22 november 2016.
- Green-Vänttinen, Maria & Carita Rosenberg-Wolff 2008. Puss och kräm: tilltal och kommunikativa handlingar i studentprovet i svenska. I: Lindström, Jan, Pirjo Kukkonen, Camilla Lindholm & Åsa Mickwitz (red.), *Svenskan i Finland 10*, s. 55–63.
- Grunderna för gymnasiet läroplan 2015* (2015). Föreskrifter och anvisningar 2015:48. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen. <http://www.oph.fi/download/174853_grunderna_for_gymnasiets_laroplan_2015.pdf>. Hämtat den 22 november 2016.
- Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen. <<http://www02.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf>>. Hämtat den 10 november 2016.
- Crystal, David 1997. *The Cambridge encyclopedia of language* (2nd ed.). New York: Cambridge University Press.
- Huhta, Ari, Riikka Alanen, Mirja Tarnanen, Maisa Martin & Tuija Hirvelä 2014. Assessing learners' writing skills in a SLA study – Validating the rating process across tasks, scales and languages. *Language Testing*, 31(3), s. 307–328.
- Håkansson, Gisela & Catrin Norrby 2010. Environmental Influence on Language Acquisition. *Language Learning* 60:3, s. 628–650.
- Jung, Euen Hyuk (Sarah) 2004. Interlanguage pragmatics. Apology speech acts. I: Moder Carol Lynn & Aida Martinovic-Zic (red.), *Discourse Across Languages and Cultures*. Philadelphia, PA: John Benjamins, s. 99–116.
- Kasper, Gabriele 2001. Classroom research on interlanguage pragmatics. I: Rose, Kenneth & Gabriele Kasper (red.), *Pragmatics in Language Teaching*. New York: Cambridge University Press, s. 33–60.
- Kasper, Gabriele & Kenneth R. Rose 2002. *Pragmatic Development in Second Language*. Oxford: Blackwell.
- Kasper, Gabriele & Kenneth R. Rose 1999. Pragmatics and SLA. *Annual Review of Applied Linguistics*, s. 81–104.
- Lahtinen, Sinikka & Outi Toropainen 2015. Användningen av frågor i en L2-korpus bestående av finska och svenska inlärttexter. I: *Nordand 10*(1), s. 81–108.
- Lahtinen, Sinikka & Outi Toropainen 2013. En bedömningsskala – två kontexter: Bedömarkommentarer om bruket av CEFR-skalan. I: Chrystal, J-A & Maria Lim Falk (red.), *Tionde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning Genre. Stockholm 18–19 oktober 2012*, s. 92–102.

- Limberg, Holberg 2015. Principles for pragmatics teaching: Apologies in the EFL classroom. I: *ELT Journal* 69:3, s. 275–285.
- Norrby, Catrin. 2004. *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur.
- Olshtain, Elite & Andrew Cohen 1990. The learning of complex speech act behaviour. *TESL Canada Journal/Revue TESL du Canada* 7:2, s. 46–65.
- Trosborg, Anne 1995. *Interlanguage Pragmatics: Requests, Complaints and Apologies*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Trosborg, Anna 1987. ”Apology strategies in natives/non-natives”. I: *Journal of Pragmatics* 11, s. 147–167.
- Usó-Juan, Esther 2010. Requests: A sociopragmatic approach I: Martínez-Flor, Alicia & Esther Usó-Juan (red.), *Speech Act Performance: Theoretical, empirical and methodological issues*. Amsterdam: John Benjamins, s. 237–256.

Sinikka Lahtinen

Institutionen för språk- och
översättningsvetenskap
Åbo universitet
railah@utu.fi

Outi Toropainen

Uleåborgs universitet
outi.toropainen@oulu.fi

